



**Eniyan Ta Wa**  
**Olorun**



Randolph Dunn

Eniyan Ti O Je Olorun

Àpósítélì Jòhánù, Ní àtètèkòşe, Ọ̀rò wà, “Ọ̀rò” náà sì wà pèlú Ọ̀lòrun, ó sì jẹ Ọ̀lòrun. Oro na si di ara, o si mba enia gbe. Johannu, Baptisti, tọka si E gegebi “Ọ̀dọ-Agutan Ọ̀lòrun” ti o kó awọn eşe lọ.

Ìfihàn ẹlẹ̀rù wo ni Ẹlédàá yìò fi ara Rẹ̀ rúbọ̀ gégé bí ẹ̀bọ̀ ètùtù láti wẹ̀ àwọn tí Wọn dá ní ìrì wọn mọ̀.

Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ awọn asọtẹ̀lẹ̀ Majẹmu Lailai nipa Jesu. Şùgbọ̀n kí ló şeé şe láti sọ àşọtẹ̀lẹ̀ méeèédógbọ̀n pére nípa ẹnì kan tí a óò bí ní ọ̀pọ̀ ọ̀dún léyìn náà tí àwọn àşọtẹ̀lẹ̀ wònyí sì ní ìmuşẹ?

Dókítà Hawley O. Taylor ti pèsè ìdáhùn yíi: Tí àwọn ìşẹ̀lẹ̀ bá ti sọ tẹ̀lẹ̀ fún Mèsáyà Ísírẹ̀lì tí n bọ̀, nígbà náà ìşeéşe lápapọ̀ pé gbogbo ìşẹ̀lẹ̀ yóò rí ìmuşẹ wọn lódò ènìyàn kan yóò jẹ mílìọ̀nù 33.

Dọ̀dai vude poun wẹ̀ hẹ̀ndi yetọ̀n.

Jeremáyà 23:5 BMY - “Wò ó, ọ̀jọ̀ n bọ̀, ni Olúwa wí, nígbà tí èmi yóò gbé Ẹ̀ka òdodo dide fún Dáfídì, yóò sì jọba gégé bí ọ̀ba, yóò sì fi ọ̀gbọ̀n şe, yóò sì şe ìdájọ̀ òdodo àti òdodo ní ilẹ̀ náà.

Ìmuşẹ̀ ni a kọ̀ sinu Matteu 1: 1, - “Eyi ni akọ̀silẹ̀ igbesi-aye Jesu Messia, ọ̀mọ̀ Dafidi, ọ̀mọ̀ Abrahamu.”

Ìmuşẹ̀ ni a kọ̀ silẹ̀ ninu Luku 3:23-38, – Luku tọ̀pasẹ̀ itan-akọ̀lẹ̀ iran Jesu pada nipasẹ̀ Dafidi titi o fi de Adamu.

Sekariah 9:9-15 BM - Mára yò gidigidi, ìwọ̀ ọ̀mọ̀binrin Sioni, kígbẹ̀ sókè, ìwọ̀ ọ̀mọ̀binrin Jerusalemu, kíyè sí i, ọ̀ba rẹ̀ n bọ̀ wá sódò rẹ̀, olódodo ati ìgbàlà ni òun, ó rẹ̀lẹ̀, ó sì gun kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀, lórí kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀, ọ̀mọ̀ kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀.

Ìşe imuşẹ̀ ni a kọ̀ silẹ̀ ni Matteu 21: 6-7, - “Awọn ọ̀mọ̀-ẹhin si lọ, nwọn si şe gege bi Jesu ti paşẹ fun wọn, nwọn si mu kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ na, ati ọ̀mọ̀ kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ na wá, nwọn si fi aşọ wọn wò wọn; o si joko lori rẹ̀.

Àşọtẹ̀lẹ̀ rẹ̀ ní Aísáyà 53:5, NW, “Şùgbọ̀n ó gbogbé nítorí àwọn ìrẹ̀kojá wa, a pa á lára nítorí àìşedédé wa; ìjìyà àlàáfíà wa wà lára rẹ̀; àti pèlú ìnà rẹ̀ ni a fi mú wa lára dá.

Ìşe imuşẹ̀ ni a kọ̀ silẹ̀ ni Matteu 27:26, - “Nigbana ni o da Barabba silẹ fun wọn, şugbọ̀n Jesu na, o si fi le lọwọ lati kàn mọ agbelebu.”

Àşọtẹ̀lẹ̀ Aísáyà 53:7 BMY - “A ni án lára, a sì pọ̀n ọ̀n lójú, síbẹ̀ kò yà ẹnu rẹ̀; bí ọ̀dọ̀-àgùntàn tí a fà lọ sí ìpakúpa, àti bí àgùntàn tí ó dákẹ̀ níwájú àwọn olùrẹrun rẹ̀, bẹ̀ẹ̀ ni kò yà ẹnu rẹ̀.

Ìmuşẹ̀ wà nínú Mátíù 27:12-14 BMY - “Nígbà tí àwọn olórí àlùfàà àti àwọn àgbààgbà n fi ẹ̀sùn kàn Jészù, kò dá a lóhùn: Pílátù sì bí í pé, ‘Ìwọ̀ kò ha gbọ̀ iye ẹ̀sùn tí wọn n fi kàn ọ̀? Şùgbọ̀n Jészù kò fèsì rará, tó bẹ̀ẹ̀ tí ẹnu fi yà gómìnà gidigidi.”

Àşọtẹ̀lẹ̀ rẹ̀ ní Aísáyà 53:9, NW, “Wọn sì şe ibojì rẹ̀ pèlú àwọn ènìyàn búburú àti pèlú ọ̀lòrò ní ikú rẹ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé kò şe iwà ipá, bẹ̀ẹ̀ ni kò sí ẹ̀tàn ní ẹnu rẹ̀.” - Biblics

Matteu 27:57-59 YCE - Lẹhin aṣalẹ oṣo na, ọkunrin ọlọrọ kan de lati Arimatea, oruko rẹ a si ma jẹ Josefu, o si ti di ọmọ-ẹhin Jesu: o tọ Pilatu lo, o si bèrè okú Jesu, Pilatu si paṣe pe ki a ṣe: Josefu si gbé okú na, o si fi aṣo ọgbọ mimọ di i, o si fi okuta ti on tikaarẹ gé e, ti on tikaarẹ. ẹnu-ọ̀nà iboji náà, ó jade lo.”

Àṣotẹlẹ rẹ ní Aísáyà 61:1-2 , NW , “Èmí Jèhófà n bẹ lára mi nítorí pé Jèhófà ti fi àmì òróró yàn mí; ó ti rán mi láti mú ìhìn rere wá fún àwọn tí a ni lára, àti láti di àwọn oníròbìnújé ní ọkàn-àyà, láti kéde òmìnira fún àwọn ìgbèkùn, àti ìdàndè kúrò nínú òkùnkùn fún àwọn ẹlẹwọn, láti kéde ọdún ojú rere Jèhófà.” - Biblics

Ìmúṣẹ wà nínú Lúùkù 4:16-19; 21, - “Ó sì wá sí Násárẹ̀tì, níbi tí a ti tọ ọ dàgbà; bí iṣe rẹ, ó sì wọ inú sínágógù lo ní oṣù isinmi, ó sì dide láti kàwé: a sì fi iwé wòlì Isaiah lé e lówó, ó sì sí iwé náà, ó sì rí ibi tí a ti kọ ọ pé:

‘Èmí Olúwa n bẹ lára mi nítorí ó fi àmì òróró yàn mí láti wààsù ìhìn rere fún àwọn tálákà. Ó ti rán mi láti kéde ìtúsílẹ̀ fún àwọn ìgbèkùn, àti ìríràn fún àwọn afọjú, láti dá àwọn tí a n ni lára sílẹ̀, láti kéde ọdún tí ó dára fún Olúwa.’

“Loni a ti ṣe iwe-mimọ yi li etí nyin.”

Ṣùgbón ní àkókò tí ó tọ tabí ipò pípé pére, Ọlórùn wá sí ilẹ̀ ayé nínú ara Jèsù ará Násárẹ̀tì láti di ẹbọ kan ṣoṣo náà láti ṣètùtù fún ẹ̀ṣẹ̀ ẹ̀niyàn. Ní ṣiṣe bẹ̀ẹ̀ Ó pèsè ọ̀nà kan ṣoṣo fún ìdàndè ẹ̀niyàn kúrò nínú ìdè ẹ̀ṣẹ̀, fún aṣeṣe, ìgbàlà àti ilaja pèlú Ọlórùn.

Ọlórùn nípasẹ̀ wòlì Aísáyà sọ ní orí keje pé: “Olúwa fúnra rẹ̀ yòò sì fún ọ ní àmì kan: Wundia náà yòò lóyún, yòò sì bí ọmọkùnrin kan, yòò sì pe orúkọ rẹ̀ ní Immanuẹ̀lì.”

Ọlórùn rán àngẹ̀lì Gébúrẹ̀lì sí Násárẹ̀tì, ilú kan ní Gálílì, sí ọ̀dọ̀ wúndiá kan tí ó ṣe àdéhùn láti fé ọkùnrin kan tí a n pè ní Jósẹ̀fù, láti inú ìran Dáfídì, orúkọ wúndiá náà sì n jẹ̀ Màrià. Olúwa wà pèlú rẹ̀.” Ọ̀rọ̀ rẹ̀ kò bá Màrià jìnnìjìnnì, ó sì n ṣe kàyéfi irú ikíni yìí. Ìwọ̀ yòò lóyún, ìwọ̀ yòò sì bí ọmọkùnrin kan, ìwọ̀ yòò sì sọ ọ ní Jèsù. Òun yòò pọ̀, a ó sì máa pè é ní Ọmọ Ọ̀gá Ọ̀go. Oluwa Ọlórùn yio fi itẹ̀ Dafidi baba rẹ̀ fun u, yio si jọba lori ile Jakabu lailai; ijọba rẹ̀ kì yòò dọpin láé.” “Báwo ni èyí yòò ṣe rí,” Màrià bèèrè lówó àngẹ̀lì náà, “Níwọn bí èmi ti jẹ̀ wúndiá?” Ángẹ̀lì náà dàhùn pé, “Èmí mimọ̀ yòò bà lé ọ, agbára Ọ̀gá Ọ̀go yòò sì ṣiji bò ọ. Nítorí náà, ẹni mimọ̀ tí a máa bí ni a ó máa pè ní Ọmọ Ọlórùn.”

“Léyìn tí wọn bí Jèsù ní Bètíléhẹ̀mù ní Jùdià, nígbà ayé Hẹ̀rọ̀dù Ọ̀ba, àwọn amòye (àwọn amòye) láti ilà oòrùn wá sí Jerúsálẹ̀mù, wọn sì bèèrè pé, ‘Níbo ni ẹni tí a bí ní ọba àwọn Júú dà? Nígbà tí Hẹ̀rọ̀dù Ọ̀ba gbọ̀ èyí, ọkàn rẹ̀ dàrú, àti gbogbo Jerúsálẹ̀mù pèlú rẹ̀.”

Nígbà tí wọn sì ti kílò fún wọn ní ojú àlá pé kí wọn má ṣe padà sọdọ̀ Hẹ̀rọ̀dù, wọn gba ọ̀nà mìíràn padà sí ilú wọn: nígbà tí wọn sì ti lo, àngẹ̀lì Olúwa fara han Jósẹ̀fù lójú àlá, ó ní, ‘Dide, mú ọmọ náà àti iyá rẹ̀, kí o sì sá lo sí Íjibítì. Ẹ̀ dúró níbẹ̀ tí tí n ọ́o fi sọ̀ fún yín, nítorí Hẹ̀rọ̀du yóo wá ọmọ náà láti pa á.”

*“Léyìn ikú Héròdù, ángèlì Olúwa fara han Jóséfù ní ojú àlá ní Íjíbítì, ó sì wí pé, ‘Dìde, mú ọmọ náà àtí ìyá rẹ, kí o sì lọ sí ilẹ̀ Ísírẹ̀lì, nítorí àwọn tí wọn fẹ́ gba ẹmí ọmọ náà ti kú. Nítorí náà, ó dìde, ó mú ọmọ náà àtí ìyá rẹ, ó sì lọ sí ilẹ̀ Ísírẹ̀lì.*

Şugbón ní àkókò tí ó tọ̀ tàbí ipò pípé péré, Qlórùn wá sí ilẹ̀ ayé nínú ara Jészù ará Násárètí láti di ẹbọ kan şoşo náà láti şètùtù fún ẹşẹ̀ èniyàn. Ní şíşe bẹ̀ẹ̀ Ó pèsè ọ̀nà kan şoşo fún idáhdè èniyàn kúrò nínú idè ẹşẹ̀, fún àpẹ̀pẹ̀, igbàlà àtí ilaja pèlú Qlórùn.

Qlórùn rán Jòhánù Oníbatisí láti wá tún ọ̀nà sílẹ̀ fún Mèsáyà. Ó şe ẹ̀yí nípa pípe àwọn Júù láti ronú pìwà dà nítorí ìjọba Qrun ti sún mólé. O baptisi pipe wọn lati ronupiwada nipa yiyipada awọn ero ati işe wọn pada nitori Messia nbọ ati pe Oun yoo fi Ẹmi Mimọ baptisi ọ.

*"Nigbana ni Jesu ti Galili wá si Jordani şođọ Johanu, lati baptisi nipasẹ rẹ. Şùgbón Jészù dá a lóhùn pé, “Jé kí ó rí bẹ̀ẹ̀ nísinsin yìí, nítorí bẹ̀ẹ̀ ni ó yẹ fún wa láti mú gbogbo òdodo şe. O si gbà, nigbati a si baptisi Jesu, lojukanna o gòke lati inu omi wá, si kiyesi i, ọrun şí silẹ fun u, o si ri Ẹmi Qlórùn şokale bi àdaba, o si bà le e, si kiyesi i, ohùn kan lati ọrun wá wipe, Eyi ni ayanfẹ Ọmọ mi, ẹniti inu mi dùn si gidigidi.*

*“Nigbati a si baptisi gbogbo eniyan, Jesu tun baptisi: bi o si ti ngbadura, ọrun şí silẹ, Ẹmi Mimọ si şokale sori rẹ li irisi ti ara bi àdaba: ohùn kan si ti ọrun wá: “Ìwọ ni Ọmọ mi, ẹniti mo fẹran; Inu mi dun pẹlu rẹ daradara.”*

*“Jesu sì kún fún Ẹmí Mímó, ó sì ti Jódánì padà wá, a sì tipasẹ Ẹmí darí rẹ ní aginjù fún ogójì ọjó, tí Bìlísì dán an wò.” . .*

*“Kí ẹnìkẹni má şe sọ nígbà tí a bá dán an wò pé, ‘Qlórùn ni ó n dán mi wò,’ nítorí a kò lè fi ibi dán Qlórùn wò, òun fúnra rẹ kì í sì í dán ẹnìkẹni wò.*

**Ọrọ̀wòye:** Olorun ko gbodo danwo. Şugbón Oun yoo şe idanwo igbagbọ eniyan nipa gbigba eniyan laaye lati şafihan pẹlu awọn yiyan. Eniyan le yan awọn ifẹ rẹ bi Adamu ati Efa ati awọn Farisi tabi yan lati şe ohun ti Qlórùn fẹ.

*“Nigbati Eşu ti pari gbogbo idanwo yii, o fi i silẹ titi di akoko ti o wọ: Jesu pada si Galili pẹlu agbara Ẹmi, iroyin rẹ si tan kaakiri gbogbo igberiko, o nkoni ninu awọn sinagogu wọn, gbogbo eniyan si yìn i. Ní şíşí i, ó rí ibi tí a ti kọ ọ pé: ‘Ẹmí Jèhófà n bẹ lára mi, nítorí ó ti fi àmì òróró yàn mí láti wàásù ìhìn rere fún àwọn òtòşì Wọn so sínáğògù mọ ọn, ó sì bẹ̀rẹ̀ sí sọ fún wọn pé, “Lónìí ni ìwé Mímó yìí ti şe ní etígbòyó yín.”*

*“Mo fẹ kí ẹ mọ dájúdájú pé ẹni tí ó bá gbàgbọ ní iyè ànìpèkùn. Kristi ni akara alāye si iye ainipekùn, “Awọn Ọrọ ti iye” eyiti eniyan gbọdọ jẹ lati wa laaye lailai.*

Jésù sọ pé: “Èmi ni ọ̀nà àti ọ̀títọ̀ àti iyè. Kò sí ẹni tí ó lè wá sọdọ̀ Baba bí kò ẹ̀ nípàsẹ̀ mi.” Jesu tò wọn wá, o si wipe, Gbogbo aṣẹ li orun ati li aiye li a ti fi fun mi: Nitorina ẹ lo ki ẹ si sọ gbogbo orilẹ-ède di ọmọ-ẹhin, ẹ mǎ baptisi wọn li orukọ Baba, ati ti Ọmọ, ati ti Ẹmí Mimọ, ki ẹ si ma kọ wọn lati pa gbogbo ohun ti mo ti palaṣẹ fun nyin mọ. Ati nitõtọ, emi wà pẹlu nyin nigbagbogbo, titi de opin aiye.

Ẹrí gbogbo èyí wà nínú àwọn àsọtélé tí ó ní ìmúṣẹ, àwọn iṣẹ iyanu, àti nígbèyìn-gbéyín nínú ikú ní gbangba rẹ, isinkú rẹ, àti àjìnde Rẹ tí ọgórọ̀rún àwọn ọmọlẹyìn Rẹ jẹrìí.

Kini idi ti Awọn Iṣẹ iyanu? Be Jesu to tintenpon nado don ayidonugo wa ede de, bo jlo do tomenu eton le ni yi e do do doaholu, kavi hen opagbe Jiwheyewhe ton nado do meyamisisadode lo di ya? Gégé bí àwọn àkàwé nàà, ó jẹ láti “ṣe ifẹ̀ Bàbá.”

Lòpò ìgbà, ogunlògò nílá máa n tẹ lé Jésù, bóyá kí wọn máa gbìyànjú láti rí “Kí ló wà nínú rẹ fún mi?” tàbí kí wọn kàn án mọra tàbí pèlú ifẹ̀ ọkàn fún agbára iṣelú bí Jésù bá fẹ̀ jẹ ọba wọn lóri ilẹ̀ ayé. Àwọn kan lè ti gbà pé Ó lè jẹ Mèsáyà nàà. Awọn ẹlẹri wonyi le pin si awon egbe meta:

Awon olugba Iyanunwọn si kún fun ayọ ati inu didun ati ki o julọ ogo Ọlọrun. Iyatọ pataki kan ni iwènumọ awon adètẹ mewaá naa tí mèsàn-án ninu wọn kò pada lati fi ògo fun Ọlọrun.

Awọn ẹlẹri ko ẹ akiyesi iṣẹ iyanu nikan; yé yon dogbó gbẹtọ ton le bo doayi e go do gbọn huhlọn Jiwheyewhe ton kedẹ gblamẹ wẹ azonjiawu monkoton le sogan yin wiwà. Ọpòlọpò ló yin Ọlọrun, wọn sì yin ín lógo – sùgbón kí ẹ àwọn Farisí.

AwonAwon akowé àti àwọn Farisí ní ọ̀rọ̀, agbára, ọlá, àti iyìn ènìyàn. Wọn gbagbọ pe Jesu yoo pa orilẹ-ede wọn run, ipo wọn, ati agbara wọn bi eniyan gbogbogbo ba tesiwaju lati gbagbọ pe Oun ni Messia naa. Nítorí nàà, wọn kò láti gbà pé ó ti òkè wá tàbí pé ọ̀dọ̀ Ọlọrun ni èyíkéyíí lára àwọn iṣẹ̀ iyanu tí Ó ẹ̀. Wọn sọ pé agbára Bilisì ló fà á. Wọn fẹ̀ pa á, sùgbón wọn bèrù àwọn ènìyàn tí wọn gbàgbọ̀ pé láti ọ̀dọ̀ Ọlọrun ni òun ti wá.

Awon iwe-mimọ ẹ afihan diẹ ninu awon ti o lodi si Kristi lakoko iṣẹ-iranṣe Rẹ lori ilẹ ati lehinna tako Ijo Rẹ lehin ajinde ati igoke Rẹ.

Àwọn Farisi, àwọn olórí alufaa, àwọn àgbààgbà, àwọn amòfin ati àwọn ìgbìmò mú ọkúnrin odi kan tí ó ní ẹmí Ànjónú wá sọdọ̀ rẹ. Nígbà tí a sì lé ẹmí Ànjónú nàà jáde, odi sọrọ. Ẹnu si yà awon enia, nwon wipe, A kò ri irú eyi ri ni Israeli. Şugbon awon Farisi wipe, Olori awon emi esu li o fi lé awon emi esu jade. kiyesi i, ọkúnrin kan wà ti o ní ọwọ kan rọ. Nwọn si bi i lẹre, wipe, O ha tọ lati mu larada li ọjọ isimi? ki nwon ki o le fi i sun. Ó sì wí fún wọn pé, “Ọkúnrin wo nínú yín tí ó ní

àgùntàn kan, tí ó sì bọ sínú kòtò ní ojú ìsinmi, tí kì yóò dì í mú, kí ó sì gbé e jáde? melomelo melomelo niyelori enia jù agutan lọ?

*Nítórí náà, ó bófin mu láti máa ẹ rere ní ojú ìsinmi.' Nigbana li o wi fun ọkunrin na pe, Na ọwọ rẹ. Ó sì nà án, a sì mú un padà bọ sípò gégé bí èkejì. Nigbana li awọn Farisi jade lọ, nwọn gbìmọ si i, bi nwọn iba ti ẹ pa a. ... Nígbà tí àwọn olórí àlùfáà àti àwọn Farisí gbọ àwọn òwe rẹ, wọn mọ pé àwọn ni ó n sọ. Ẹgbọn nigbati nwọn nwá ọna ati gbé ọwọ le e, nwọn bẹru ijọ enia, nitoriti nwọn kà a si woli."*

*"Nigbana ni Jesu sọ fun awọn eniyan ati awọn ọmọ-ẹhin rẹ pe: 'Awọn akọwe ati awọn Farisi joko ni ijoko Mose. Nitorina, ohunkohun ti wọn ba sọ fun nyin pe ki o kiyesi, ki o ẹ akiyesi, ki o si ẹ, ẹgbọn ki o má ẹ gege bi iṣe wọn: nitori nwọn wipe, nwọn ko si ẹ' ... 'Ẹgbọn egbé ni fun nyin, awọn akọwe ati awọn Farisi, agabagebe! nwọle lati wọle.' ... Nígbà náà ni àwọn olórí àlùfáà, àwọn akòwé òfin àti àwọn àgbààgbà èniyàn péjọ sí ààfin olórí àlùfáà, ẹni tí a n pè ní Káyáfà, wọn sì gbìmọ láti fi ẹtàn mú Jésù, kí wọn sì pa á."*

*"Àwọn tí wọn sì dì í mú Jésù fà á lọ sọdọ Káyáfà olórí àlùfáà, níbi tí àwọn akòwé àti àwọn àgbà péjọ: Ẹgbọn Pétérù tẹ lé e lókèèrè sí àgbàlá olórí àlùfáà, ó sì wọlé, ó sì jókòó pẹlú àwọn ìránṣẹ láti rí òpin."*

*"Báyìí ni ẹ ẹ lè dá ẹmí Ọlórùn mọ: Gbogbo ẹmí tí ó bá jẹwọ pé Jésù Kristi wá nínú ẹran ara, ọdọ Ọlórùn ni: ẹgbọn gbogbo ẹmí tí kò bá jẹwọ Jésù kò ti ọdọ Ọlórùn wá, ẹlẹtàn àti Aṣòdì sí Kristi ni."*

Akoko fun irubọ ti a beere fun idariji ti awọn ẹṣẹ ba sunmọ. Ìtara Kristi ti ara bẹrẹ ní Gẹtisémánì. Ninu ọpọlọpọ awọn aaye ti ijiya ibere yii, ọkan ninu iwulo ti ẹkọ ẹkọ ẹkọ ẹkọ ti ẹkọ iwulo julọ ni lagun ẹjẹ. Ó wúni lórí pé Lúùkù, oníṣègùn, nìkan ló mẹnù kan èyí. Ó ní: "Bí ó sì ti wà nínú Ìrora, ó gbàdúrà pé sí i. òógùn rẹ sì dà bí ẹkán ẹjẹ, tí ó n rọ sórí ilẹ."

Bí Jesu ti n sọrọ lọwọ, Judasi wá, ọkan ninu àwọn mejila, ati ọpọ eniyan pẹlu rẹ tí wọn mú idà ati kùmọ, láti ọdọ àwọn olórí alufaa ati àwọn àgbààgbà àwọn eniyan. Ẹni tí ó dàṣà náà sì ti fi àmì fún wọn pé, "Ẹni tí ẹmí ó fi ẹnu kò ní ẹnu ni ọkúnrin náà, ẹ mú un." O si tọ Jesu wá, o si wipe, Ẹ ki, Rabbi! O si fi ẹnu kò o li ẹnu. Jesu si wi fun u pe, "Ọrẹ, ẹ ohun ti o wá lati se." Nígbà náà ni wọn gòkè wá, wọn sì gbé ọwọ lé Jésù, wọn sì gbá a mú. Nigbana li awọn ti o mu Jesu mu u lo si ọdọ Kaiafa olori alufa, nibiti awọn akọwe ati awọn agbàgba pejọ si.

*"Jesu si wi fun awọn olori alufa, awọn ẹṣọ ẹmpili, ati awọn agbàgba ti o tọ ọ wá pe, 'Ẹ mo n darí iṣọṣọ ni, ti eyin fi wa pẹlu idà ati ọṣọ? Lojoojumọ ni mo wà pẹlu yin ninu agbala ẹmpili, eyin kò sì fi ọwọ le mi: ẹgbọn eyi ni wakati yin nigba ti òkunkun jọba."* Nígbà náà ni wọn mú un, wọn

*sì fà á lọ, wọn sì mú un lọ sí ilé olórí àlùfáà.”*

Léyìn tí wọn mú Jésù ní àárín òru, wọn mú Jésù wá síwájú Sànhédírìn àti Káyáfà, Àlùfáà Àgbà. O wa nibi ti ibalokanjẹ ti ara akọkọ ti jẹ. Ọmọ ogun kan gbá Jésù lójú torí pé ó dákẹ nígbà tí Káyáfà béèrè lówọ rẹ. Àwọn ẹsọ ààfin dì í lójú, wọn sì fi í ẹ ẹlẹyà láti dá wọn mọ bí ẹnì kòòkan ẹ ní kọjá lọ, tí wọn tutọ lé e lórí, tí wọn sì gbá a ní ojú.

*“Pilatu si pada lọ sinu ãfin, o si pè Jesu, o si bi i pe, Iwo ha li o ba awon Ju? Jésù béèrè pé, ‘Şé èrò tìrẹ nàà niyẹn, àbí àwọn ẹlòmíràn ha sọrọ nípa mi fún ọ?’ ‘Şe Mo jẹ Juu bi?’ Pilatu dahùn wipe, Awon enia rẹ ati awon olori alufa ni nwon fi ọ le mi lowo? Jesu wipe, Ibasepe ijoba mi ki ise ti aiyeye yi, awon iranşe mi iba ja, ki nwon ki o ma ba mu mi lati owọ awon Ju wa. ‘Iwo ni o ba, nigba nàà!’ Pilatu dahùn pé, ‘Òótọ ni pé o sọ pé o ba ni mí.’ ”*

Ní òwúrọ kùtùkùtù, tí wọn ní lù ú, tí wọn sì ti pa á lára, tí omi gbẹ, tí ààrẹ sì ti rẹ nítorí òru tí kò sùn, wọn mú Jésù kọjá lọ sí Pètélẹ Bàbá Odi Antonia, ibùjókòò ijọba Póntiù Pílátù Jùdià. Àmọ ọ́ ọ, o mọ ohun tí Pílátù ẹ nínú gbígbiyànjú láti gbé ẹrù işẹ lé Hẹrodu Antipa, Tetrarch ti Jùdià lówọ. Ó dà bíí pé Hẹródù kò ẹ Jésù lára rárá, ó sì pa dà sọdọ Pílátù. Ti a mu lati - Onisegun kan jẹri Nipa Igbẹgbẹ-ara, Dokita C. Truman Davis.

Ní ìdáhùn sí igbe àwọn jàndùkú nàà ni Pílátù pàşẹ pé kí wọn dá Bàrábà sílẹ, ó sì dá Jésù lẹbi pé kí wọn nà án, kí wọn sì kàn án mọgi.

*“Àwọn ọmọ-ogun sì mú Jésù lọ sínú ààfin (èyiini ni, ọgbà ẹwọn) wọn sì pe gbogbo ẹgbé ọmọ ogun jọ, wọn sì fi aşọ àwọ àlùkò wọ ọ, wọn sì hun adé ẹgún, wọn sì fi lé e lórí: wọn sì bẹrẹ sí kígbẹ pé é pé, ‘Kabiyesi, o ba àwọn Júù! Lẹkansi, ati lẹkansi, nwon fi ọpá lù u li ori, nwon si tuto si i lara. Wọn wólẹ, wọn sì júbà rẹ. Nígbà tí wọn sì fi í ẹ ẹlẹyà, wọn bó aşọ elése àlùkò nàà, wọn sì fi aşọ rẹ wọ ọ.”*

Àrìyànjiyàn púpọ wà láàárín àwọn aláşẹ nípa inàkọjá tí kò şàjẹjì gégé bí işíwájú sí kàn mọ àgbélébùú. Púpọ julọ awon onkowe Romu lati akoko yii ko darapo awon mejeeji. Ọpọ awon ọmọwé gbà gbọ pé ní ipilẹşẹ Pílátù pàşẹ pé kí wọn nà Jésù ní ẹkúnréré ijìyà rẹ àti pé ìdájọ ikú tí wọn fi kàn án mọgi kàn wá kíkì nítorí ẹgàn àwọn jàndùkú nàà pé Agbejọrò nàà kò gbèjà Késàri lónà yíyẹ lòdì sí afàwọrajà yíí tó sọ pé òun ni Ọba àwọn Júù.

Ìmúrasílẹ fún inàjú nàà ni a ẹ nígbà tí wọn bó ẹlẹwọn nàà kúrò ní aşọ rẹ tí wọn sì so ọwọ rẹ mọ ọpó lókè orí Rẹ. O ẹ iyemeji pe awon ara Romu yoo ti ẹ igbìyanju eyikeyi lati tele ofin Juu ni oran yii, şugbon awon Ju ni ofin atijọ ti o fi ofin de diẹ sii ju ogoji paşan.

Ẹgbé ọmọ ogun Ròòmù nàà ní tẹ síwájú pèlú àsíá lówọ rẹ. Eyi jẹ okùn kukuru kan ti o ni ọpọlọpọ awon eru, awon ọta alawọ pelu awon boolu kekere meji ti asiwaju ti a so mọ awon opin ti

okokan. Paşan wíwúwo naa ni a fi ipá kikun sòkalẹ leralera si awon ejika, ẹ̀yìn, ati ẹ̀sẹ Jesu. Ni akokọ, awon ison ge nipase awo ara nikan. Lehinna, bi awon fifun naa ti n tesiwaju, won ge jinle sinu awon isan abe-ara, ti o nmu eje jade ni akokọ lati awon isan-ara ati awon ison awo ara, ati nikhin ti nfa eje ison-eje lati awon ohun elo ti o wa ninu awon isan ti o wa ni abele.

Awon boolu kekere ti asiwaju akokọ gbejade nla, ogebe ti o jinle eyiti o fo ni sisi nipase awon fifun ti o tele. Nikhin, awo ara ti ehin ti wa ni adiyẹ ni awon ribbons gigun ati gbogbo agbegbe je ibi-ara ti a ko le mo ti o ya, isan eje. Nígbà tí balógun ọ̀rún bá pinnu pé ẹ̀lẹ̀wọ̀n náà sún mó ikú, ilù náà yòò dáwọ̀ dúró.

Jesu ti o daku ni idaji lehinna ni a tu a si gba o laaye lati ro si ibi-ile ti okuta, ti o tutu pelu eje tire. Awon omọ ogun Róòmù rí àwàdà nílá kan ní Júù àdúgbò yí tí wón sọ pé àwón jẹ ọba. Wón ju aṣọ kan sí ẹ̀jìkà rẹ̀, wón sì fi ọ̀pá sí ọ̀wọ̀ rẹ̀ fún ọ̀pá aládé. Wón tun nilo ade lati je ki ipadabo won pari. Awon eka ti o ro ti a fi bo pelu awon egun gigun (eyiti a lo ni awon idii fun igi-ina) ni a fi si aperẹ ti ade ati pe eyi ni a te sinu awo-ori Re. Leekansi, eje pipọ wa, awo-ori je okan ninu awon agbegbe isan julọ ti ara.

Lẹ̀yìn tí wón fi í ẹ̀ ẹ̀lẹ̀yà tí wón sì gbá a lójú, àwón ọ̀mọ ogun gba ọ̀pá náà lówọ̀ rẹ̀, wón sì gbá a ní orí, wón sì ní fi ẹ̀gún náà jìn sí orí rẹ̀. Nikhin, wón reweşi ti ere idaraya ibanuje won ati pe aṣọ ti ya lati ehin Re. Tele ti o ti faramo awon didi eje ati omi ara ninu awon ogebe, yiyokuro re nfa irora nla gege bi ni yiyokuro aibikita bandage abe kan, ati pe o ferere dabi eni pe a tun na, awon ogebe naa lekan si bere si ni eje. Patibulum ti o wuwo ti agbelebu ni a so mo awon ejika Re, ati ipa-ona ti Kristi ti a ti da lebi, awon ole meji, ati awon alaye ipaniyan ti awon omọ-ogun Romu ti o je olori nipase balogun orun kan bere irin-ajo re ti o lora leba Via Dolorosa. Mahoponna vivenucido Eton nado zinzonlin taun, nujlen owhle owhle ton lo ton, to pome gona aijije he zon bo ohun henbu susugege wa, su tlala. O kose, o si shubu. Awon ti o ni inira igi ti awon tan ina gouges sinu lacerated ara ati isan ti awon ejika. O gbiyanju lati dide, sugbon awon isan eniyan ni a ti ti koja ifarada won.

Balógun ọ̀rún náà, tí ó ẹ̀nìyàn láti tẹ̀ síwájú láti kàn mó àgbélébùú náà, yan akíkanjú kan tí ó wà níhà Àríwá Áfíríkà, Simon ti Kirene, láti gbé àgbélébùú. Jésù tẹ̀ lé e, ó ẹ̀ ní sà, ó sì ní gbóná ọ̀tútù, ọ̀ógún jìnnìjìnnì, tí tí irìn àjò 650 àgbàlá láti ibi odi agbára Antonia lo sí Gógótà fi pari níkeyin.

Wón fi wáinì tí a fi ọ̀jía pò pò, tí ó jẹ̀ àdàpò idààmú aláìsàn kan fún Jésù. O ko lati mu. Wón pase fun Simoni pe ki o fi patibulum sori ile, Jesu si yara so seyin pelu ejika Re lodi si igi. Awon legionnaire kan lara fun ibanuje ni iwaju orun-owo. O wako eru, onigun merin, alafu irin ti a se nipase owo-owo ati jin sinu igi naa. Ni kiakia, o lo si apa keji ati tun se ise naa ni isora ki o ma fa awon apa ju ni wiwo, sugbon lati gba die ninu iyipada ati gbigbe. Lẹ̀yìn náà, wón gbé patibulum náà sókè sí ibi tí wón wà lókè àwón ọ̀pá idiwón náà, wón sì kan titulus tí n kà “Jésù ti Násaréti, Ọba àwón Júù” mó àyè.

Èşẹ osi ni a tẹ sẹhin sẹhin si ẹşẹ ọtún, ati pẹlu ẹşẹ mejeeji ti o gbooro sii, awọn ika ẹşẹ si isalẹ, àlàfo kan ti wa ni oke ti ọkọọkan, nlo awọn ẹkun niwọntunwọnsi. A ti kàn ẹni ti o jiya naa mo agbelebu bayi. Bi O ti rọra rọra şan silẹ pẹlu iwuwo diẹ sii lori awọn eekanna ni awọn ọrun-ọwọ ti o ni irora awọn abereyo irora legbeẹ awọn ika ọwọ ati awọn apa lati gbamu ninu ọpọlo - awọn eekanna ninu awọn ọrun-ọwọ ti nfi titẹ si awọn ara agbedemeji. Bi O ti n ti ara Re soke lati yago fun ijiya ti o na, O gbe iwuwo Re ni kikun si àlàfo nipasẹ ẹşẹ Re. Leşanski, irora nla wa ti eekanna yiya nipasẹ awọn ara laarin awọn egungun metatarsal ti awọn ẹşẹ.

“Wọn dé ibi kan tí à n pè ní Gógótà (èyí tí í şe Ibi Agbárí) níbè ni wọn fi wáinì tí a fi òróró pò fún Jésù mu, şùgbón lèyìn tí wọn tọ ọ wò, ó kọ láti mu, nígbà tí wọn kàn án mó àgbélébùú, wọn pín aşọ rẹ, wọn şẹ kèké, wọn sì jókòó, wọn sì şọ ọ níbè.

“Ní agogo mészàn-án òwúrò, nígbà tí wọn kàn án mó àgbélébùú, àkọsilẹ àkiyèsì ẹşùn tí wọn fi kàn án ni pé: “Ọba àwọn Júù.”

*“Ní ọsán gangan òkùnkùn şú bo gbogbo ilẹ tí tí di iròlẹ męta, nígbà tí Jésù kígbẹ ní ohùn rara pé, “Ọlórun mi, Ọlórun mi, kí ló dé tí o fi kọ mí silẹ?”*

Ni aaye yii, bi rirẹ awọn apa, awọn igbi nla ti awọn işan ti npa lori awọn işan, ti npa wọn ni jinlẹ, ailopin, irora irora. Pẹlu awọn inira wọnyi wa ailagbara lati Titari funrararẹ. Gbigbe ni apa rẹ, awọn işan pectoral ti rọ ati awọn işan intercostal ko le şişẹ. Afẹfẹ le fa sinu ẹdọforo, şugbón a ko le gbe jade. Jesu ja lati gbe ara Re dide lati le gba ẹmi kukuru kan paapaa. Nikehin, erogba oloro n gbe soke ninu ẹdọforo ati ninu ẹjẹ ati awọn inira ti o lo silẹ ni apakan. Spasmodically, o ni anfani lati Titari ara Re si oke lati yọ jade ati mu atẹgun ti n funni ni igbesi aye. Laisi iyemeji ni awọn akoko wọnyi ni O şọ awọn gbolohun ọrọ kukuru meje ti a kọ silẹ.

Èkíní, “Baba, dáríjì wọn nítorí wọn kò mọ ohun tí wọn n şe.”

Ekeji, si ole ironupiwada, "Loni iwọ yoo wa pẹlu mi ni Paradise."

Èkẹta, ti o wo isalẹ ni ẹru, ọdọmọkunrin ti o ni ibanujẹ, John, wipe, "Wò iya rẹ." Nigbana, o nwo Maria iya rẹ, "Obinrin wo ọmọ rẹ."

Èkẹrin kigbe "Ọlórun mi, Ọlórun mi, ẹşẹ ti iwọ fi kọ mi silẹ?"

Awọn wakati irora ti ko ni opin, awọn iyipo ti yiyipo, awọn işon-apapọ, isunmi apa kan ti o wa lagbedemeji, irora irora nibiti ẹran-ara ti ya lati ẹhin lacerated Re. O n gbe soke ati isalẹ lodi si igi ti o ni inira ti o nfarada awọn wakati ti irora ailopin, awọn iyipo ti lilọ, awọn işon-isopọ-igbepọ, ati asp apa kan lainidii. Nigbana ni irora miiran bẹrẹ irora fifun ni ẹru ti o jinlẹ ninu àyà bi pericardium ti n kun pẹlu omi ara ti o si bẹrẹ lati funmorawon ọkan.

Ènì kan tún rántí Sáàmù kejìlélógún, ẹşẹ kẹrinlá pé: “A tú mi jáde bí omi, gbogbo egungun mi sì já sí oríkèé, ọkàn mi dà bí ìda, ó yọ ní ààrín ifun mi.”

O ti fere pari bayi. Pipadanu awon shan ti ara ti de ipele pataki; okan ti a fisinuirindigbindigbin n tiraka lati fa eru, nipon, eje ti o lora sinu asopo; awon edoforo ti won n da lora n se isapa kikankikan lati ma mi ninu awon igbo afefe keekeke. Awon shan gbigbe ti o han gbangba nfi shan omi ti awon iwuri won ranse si opolo. Jesu mimi igbe karun, "Ogbegbe mi."

Okan ranti ese miiran lati inu Psalm 22 alasotele pe: "Agbara mi gbe bi apadi, ahon mi si le mo ereke mi, iwopo si ti mu mi wa sinu erupe iku."

Kanrinkan kan ti a fi sinu posca, olowo poku, oti-waini ekan ti o je ohun mimu pataki ti awon omoo ogun Romu, ni a gbe soke si ete Re. Ko gba eyikeyi ninu omi naa. Ara Jesu ti wa ni iwon ni bayi, ati pe O le ni imolara otutu ti iku ti nrako nipase awon ara Re. Imoye yii mu awon oro kefa Re jade "O ti pari."

Ise etutu Re ti pari bayii. Nikihin, O yan lati ku. Pelu agbara ti o kehin kan, o tun te ese Re ti o ya si alafu, o tun ese Re to, o si mu emi jinle, o si sokun keje ati ikihin Re, "Baba! Si owopo re, Mo fi emi mi lele."

Awon iyoku ti o mo. Ki Sabaaati ma ba di alaimo, awon Juu beere pe ki won ran awon okunrin ti won da lebi lo, ki won si mu won kuro lori awon agbelubu naa. Ona ti o wopo lati fi opin si agbelebu je nipase gbigbon, fifo awon egungun ti awon ese. Eyi se idiwopo fun eni ti o jiya lati titari arare si oke; bayi, edofu ko le wa ni relieved lati awon isan ti aya ati ki o dekun suffocation sele. Ese awon olosa meji naa se, shugbon nigba ti awon omoo ogun de odo Jesu, won ri i pe eyi ko pon dandan.

O han gbangba, lati rii daju pe iku ni ilopo meji, legionnaire naa wa lansan re la aarin aaye karun laarin awon egungun, soke nipase pericardium, ati sinu okan. Ese 34th ti ori 19th ti lhinrere ni ibamu si John St. Iyen ni pe, omi inu apo omi kan bo lowo apo ti o yi okan ka, ti o si n funni ni eri leyin iku pe Oluwa wa ku ki i se iku agbelubu agbelubu ti o saba ma n je nipa gbigbe, bi ko se ikuna okan (okan ti o ni irora) nitori ipaya ati ikose okan nipase omi inu pericardium.

Nipa beere, a ti ri oju iwode wa pelu eri isegun ti apewuwe ibi ti enyan fi han si Enyan ati si Olurun. O ti je oju eru ati diju to lati fi wa silu ni ibanuje ati irewesi. Bawo ni a se le dupe pe a ni itelurun nla ninu aanu ailopin ti Olurun si enyan. Ipari - Lilo ati Agbelebu Ti a Tun lati - "Onisegun Jere Nipa Agbelubu naa, Dokita C. Truman Davis, [konnections.com/Kcundick/crucifix.html](http://konnections.com/Kcundick/crucifix.html)

Dafidi so tele lona yi pe: "Olurun mi, Olurun mi, ki lo de ti o fi ko mi silu? Ki lo de ti o fi jinna si oro ikerrora mi? Shugbon kokoro ni mi, ki si i se enyan, eni ti enyan n kegan, ti awon enyan si n kegan mi. Gbogbo awon ti won ri mi n fi mi se elaya, won n bu, won n mi ori won: O gbekere le Oluwa lati odo re. Tu bi omi, gbogbo egungun mi si wa ninu isepo. Okan mi ti yipada si epo-eti; O ti yo kuro laarin mi. Agbara mi ti gbe bi obe kan, ahon mi si ba okuta mi si oke enu mi. Iwopo

dubule ninu erupe iku. Awon aja ti yika mi; O ti di egbe awon eniyan buburu ti yi mi ka, won ti gun qwo mi ati eshe mi. Mo le ka gbogbo eegun mi; Awon eniyan teyarun, awon eniyan go mi. Won pin awon aso mi laarin Won se kেকে fun aso mi e.”

*Ó sì jẹ Ọjọ ìpalẹmọ, èyíni ni, ọjọ tí ó ń sáájú ọjọ ìsinmi: Nítorí náà, bí alẹ́ tí ń sún mọ́lẹ́, Jóséfù ará Arimatea, òkan nínú àwọn ìgbimọ, ẹni tí ó dúró de ìjọba Ọlórún, ó fi ìgboyà tọ Pílátù lọ, ó sì béèrè òkú Jésù. Joséfu ra asọ ọgbọ, ó sọ òkú rẹ kalẹ, ó fi asọ ọgbọ dī í, ó sì tẹ ẹ sinu ibojì tí wọn gbé ninu àpáta.*

Jésù ará Násárèti, Mèsáyà náà, se ife Bàbá Rẹ nípa fifi ara ẹran ara Rẹ rúbọ gégé bí ẹbọ kan soşo tí ó lè se ètùtù fún èşşè èniyan, idárijì. Ẹbọ èşşè rẹ jẹ itewogbà lódò Ọlórún gégé bí ẹrì nípa àjìnde rẹ nínú ikú. Láìsì àjìnde Rẹ, ikú Jésù ì bá ti jẹ asán, kò yàtò sí gbogbo aráyé.

*“Léyìn Ọjọ ìsinmi, ní òwúrò ọjọ kinni ọsẹ, Maria Magdalene ati Maria keji lọ wo ibojì náà, ìşşèlẹ líle sì şşèlẹ, nítorí angẹli Oluwa sòkalẹ láti ọrun wá, ó sì lọ sí ibojì náà, ó yí òkúta náà padà, ó sì jókòò lórí rẹ, ìrísí rẹ dàbí mànámáná, asọ rẹ sì funfun bí ìrì dídí. “Má bẹ̀rù, nítorí mo mọ pé Jesu ni o ń wá, ẹni tí a kàn mọ àgbélébùú. Ko si nibi; ó ti dide, gégé bí ó ti wí.”*

*“Ní ìròlẹ ọjọ kìn-ín-ní ọsẹ náà, nígbà tí àwọn ọmọ-ẹyìn péjọ, tí wọn ti ilẹkùn títi nítorí ibẹ̀rù àwọn Júù, Jesu wá, ó dúró láàrin wọn, ó sì wí pé, ‘Àlàáfíà fún yín!’ Nígbà tí ó sì ti sọ bẹ̀, ó fi ọwọ̀ àti ìhà rẹ hàn wọn. Pèlú ìyẹn, ó mí sí wọn, ó sì wí pé, ‘Ẹ gba Ẹmí Mímọ.’ ”*

*“Léyìn ọsẹ kan, àwọn ọmọ-ẹyìn rẹ tún wà ninu ilé, Tomasi sì wà pẹlu wọn. Nigbana li o wi fun Tomasi pe, Fi ika rẹ si ibi; Tomasi wi fun u pe, Oluwa mi ati Ọlórún mi!*

Pèlú ẹbọ èşşè àti àjìnde, Jésù fidí májè mú Tuntun kan múlẹ̀ pèlú èniyan nípa ikú rẹ.

Ọlórún fi àwọn wònnì sínú májè mú Tuntun yí tí wọn fi sí Kristi gégé bí Ọlórún nínú ara èniyan, tí wọn yí padà kúrò nínú iwàláàyè èşşè sí òdodo, tí wọn sì ń bẹ Ọlórún láti dárìjì nípa şşè ìrìbomi nínú èjẹ Kristi. Wọn wa bayi ninu Ara Kristi, “Ijọ Mi” ti O fi idi rẹ mulẹ nipa irubọ ati ajinde Rẹ.

*Jesu ti pari ise re O sokale lati orun wa lati se. Ó wá fún àwọn tí Ó ti yàn láti jẹ ẹlẹ̀rì Rẹ ní àwọn itóni díẹ. Ẹ kò ha sọ pé, ‘Òpò oşù mérin sí í, léyìn náà ìkórè’? Mo wi fun nyin, la oju nyin, ki ẹ si wò oko; Wọn ti pọ́n fun ikore. Àní nísinsin yí olùkórè ń gba owó işé rẹ, àní nísinsin yí ó ti ń kórè oko fún iyè àinípèkun, kí afúnrúgbìn àti olùkórè lè jọ máa yò papò. Nípa bẹ̀, òótó ni ọ̀rò náà ‘Ẹni kan ń fúnrúgbìn, ẹlòmíràn sì ń kórè’. Mo rán ọ láti kórè ohun tí o kò şşé fún. Àwọn m̀íràn ti se işé àşekára náà, ẹ sì ti kórè èrè işé wọn.”Fírúgbìn àti kíkórè jẹ ilànà síşoni di ọmọ ẹyìn.*

*“Jésù sọ fún àwọn ọmọ ẹyìn rẹ kété kí òun tó padà sódò Baba pé, ‘Gbogbo àşşè ní ọrun àti lórí ilẹ̀ ayé ní a ti fi fún mi: Nítorí náà, ẹ lọ kí ẹ sì máa sọ gbogbo orílẹ̀-èdè di ọmọ ẹyìn, kí ẹ máa batisi wọn ní orúkọ.(aşşè) ti Baba, ati ti Ọmọ, ati ti Ẹmí Mímọ.” “Ẹ lọ si gbogbo agbaye, ki ẹ si waasu (polongo) ihinrere (igbala nipasẹ igbesi-aye Kristi, iku [ẹbọ etutu], iku, isinku ati ajinde) fun*

gbogbo ẹda. Ẹnikẹni tí ó bá gbàgbọ, tí a sì ẹ irìbomi, a ó gbàlà, ẹ̀gbọ̀n ẹni tí kò bá gbàgbọ ni a ó dá lẹbi.”

Awọn wọnni ti wọn tẹwọgba ifiranṣe idariji ati igbala Kristi ni a nilati kọ lati “pa gbogbo ohun ti mo ti palaṣe fun yin mo” (Matteu 28:20). Ni Iṣe Awọn Aposteli 2: 42 a rii “wọn fi ara wọn fun ẹkọ ati idapọ awọn aposteli, si bibu akara ati adura.”

**Orọ̀wòye:** “Bibu Akara” jasi tọka si jije ounje wọpọ wọn papọ. Bí ó ti wù kí ó rí, ó lè jẹ “Oúnje Alé Olúwa” tàbí àwọn méjèèjì. Awọn ẹkọ awọn aposteli kii ẹ ti aṣa eniyan tabi ero awọn aposteli ẹgbọn awọn Ọrọ ti Kristi sọ geḡebi Ẹmi Mimọ ti jẹ ki wọn ranti.

Njẹ awọn aposteli ati awọn ọmọ-ẹhin nikan ni wọn ni iṣe-ṣiṣe ti wiwaasu/kikọni Ihinrere bi? RARA.

“Ni ojo yẹn titi wọn sọ Sítéfánù lókùúta, inúnibini nílá sì bẹ sílẹ ní Jerúsálémù lòdì sí àwọn tí wọn jẹ tirẹ nínú Kristi tí wọn mọ sí Ọ̀nà, gbogbo wọn sì fón ká káàkiri Jùdíà àti Samárià, àyàfi àwọn àpósítélì. Àwọn ọkúnrin oníwà-bí-Ọlórún sin Sítéfánù, wọn sì ẹ̀fọ̀ rẹ gidigidi. ... Àwọn tí wọn ti túkà ti pòkíkí Kristi níbíkíbi tí wọn bá lọ.”

Àpósítélì Pọ̀lù sọ pé: “Èmi kò tìjú ìhìn rere, nítorí ó jẹ agbára Ọlórún fún igbàlà gbogbo ẹni tí ó bá gbà gbọ, àwọn tí wọn fi ọwọ lé, tí wọn sì n ẹ̀ṣẹ̀ lóri igbàgbọ wọn.

*“Ninu iwe mi atijọ, Teofilu, mo kọ nipa gbogbo ohun ti Jesu berẹ si ẹ ati lati kọni titi di ojo ti a gbe e lọ si ọrun, lehin fifun awọn itonisona nipase Ẹmi Mimọ si awọn aposteli ti o ti yàn: lehin ijija re, o fi ara re han fun awọn ọkunrin wonyi o si fi ọpọlọpọ awọn ẹri idaniloju pe o wa laaye. Ẹbùn tí Baba mi ẹ̀lẹ́rì, èyí tí ẹ̀yin ti gbọ tí mo sọ̀rọ̀ rẹ. Nítorí náà, nígbà tí wọn péjọ, wọn béèrè lówọ̀ rẹ pé, ‘Olúwa, ní àkókò yí ni iwọ yòò mú ijọba padà bọ sípò fún Ísírẹ̀lì bí? Ó sọ fún wọn pé: ‘Kí í ẹ ti yín láti mọ àwọn àkókò tàbí ojú tí Baba ti yàn nípasẹ̀ ọlá àṣẹ̀ òun fúnra rẹ, ẹ̀gbọ̀n ẹ́ ó gba agbára nígbà tí Ẹ́mí Mímọ̀ bá bà lé yín, ẹ́ ó sì jẹ ẹ̀lẹ́rìí mi ní Jerúsálémù, àti ní gbogbo Jùdíà àti Samárià, àti titi dé òpin ilẹ̀ ayé. Léyìn tí ó ti sọ báyií tán, wọn gbé e sókè lójú wọn, ikùukùu sì fi í pa mọ̀ lójú wọn.*

*“Ẹ má ẹ jẹ kí ọkàn yín dàrú: Ẹ gbékẹ lé Ọlórún, ẹ gbékẹ lé mi pẹlú. Nínú ilẹ̀ Baba mi ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ yàrà, bí kò bá rí bẹ̀, èmi ibá ti sọ fún yín, èmi yòò lọ sí ibẹ̀ láti pèsè ààyè sílẹ̀ fún yín: Bí mo bá sì lọ pèsè ibi kan silẹ̀ fún yín, èmi yòò sì padà wá, èmi yòò sì mú yín wá pẹlú mi, kí ẹyin pẹlú lè wà ní ibi tí èmi gbé wà. Ẹyin mọ ọ̀nà ibi tí èmi n lọ.”*

*“Mo sọ fun yín, ará, pé ẹran-ara ati ẹjẹ kò lè jogún ijọba Ọlórún, bẹ̀ ni ẹni tí ó lè bàjẹ kò lè jogún àibàjẹ. Ẹ gbọ, àsírí kan ni mo sọ fun yín: Gbogbo wa kò ní sùn, ẹgbọn gbogbo wa ni a óo yí pa*

dà—ní ìmòlè, ní ìṣéjú, nígbà ìpè ìkẹyìn. ẹni tí ó lè kú pèlú àìlèkú.

“Ará, a kò fẹ́ kí ẹ́ jẹ́ aláìmọ́ nípa àwọn tí wọn n sùn, tàbí kí ẹ́ máa sọfọ́ gégé bí àwọn èniyàn yòókù, tí kò ní ìrètí. ọrun, pẹlu ariwo nla, pẹlu ohùn olori ati ipe Ọlọrun, ati awọn okú ninu Kristi yoo wa ni akọkọ dide pẹlu wọn ninu awosanma lati pade Oluwa ni afẹfẹ.”

Todin, memesunnu lẹ emi, mí ma dona kanwehlan m̀ gando ojẹ po azán po go, na miwle yonen ganji do azán Oklunṭ ẗon na wá taidi ajoto de to zánmẹ. Awọn ọrun yoo parẹ pẹlu ariwo; iná ni a óo fi pa àwọn ohun ìràwọ́ run, ilẹ́ ayé ati ohun gbogbo tí ó wà ninu rẹ ni a óo tú síta. Níwọn bí a ti pa ohun gbogbo run ní ọ̀nà yìí, irú èniyàn wo ni ó yẹ kí o jẹ? O yẹ ki o gbe igbe aye mimọ́ ati iwa-bi-Ọlọrun bi o ẹ se nreti ojo Ọlọrun ti o si yara wiwa rẹ. Ní ojú yẹn, yóò mú kí iná pa àwọn ọrun run, àwọn ìràwọ́ yóò sì yó nínú oorun. Sùgbón ní íbámu pèlú ìlérí rẹ, a n retí ọrun tuntun àti ilẹ́ ayé tuntun kan, ilé òdodo.” “Ọmọ-Eniyan wa lati wa ati lati gba ohun ti o sọnu lako fẹ ki ẹnikẹni ki o ẹgbé, sùgbón ki gbogbo eniyan ki o de ironupiwada.

Kristi bẹbẹ “Ẹ wá sọdọ mi, gbogbo ẹyin ti o rẹrẹ ati di ẹrù wuwo, emi o si fun yin ni isimi: Ẹ gba ajaga mi si ọrun yin, ki ẹ si kọ ẹkọ lọdọ mi: nitori onirelele ati onirelele ọkan ni mi, ẹyin yoo si ri isimi fun ọkan yin: nitori ajaga mi rọrun, ẹru mi si fuyẹ.”

Ní Pétíkòsì ni Pétérù, tí ó kún fún ẹmí mímọ́, ó sì sọ fún wọn pé: ‘Ẹyin aláàkòso àti àwọn àgbààgbà èniyàn! Bí a bá n pè wá síhìn-ín lónií fún ìṣẹ́ inú rere tí a fi hàn sí arọ, tí a sì bi í lèrè báwo ni ó ẹ wòsàn, nígbà náà, ẹ mọ ẹyí, ẹyin àti gbogbo èniyàn Ísírẹ̀lì: Nípa orúkọ Jésù Kírísítì ti Násáretì, ẹni tí ẹ kàn mó àgbélébùú, sùgbón ẹni tí Ọlọrun jí dide kúrò nínú òkú, ni ọkúnrin yìí dúró níwájú yín sà. Ọ̀n ni “òkúta tí ẹyin òmòlẹ́ kọ sílẹ́, tí ó sì di òkúta ológo.’ Kò sí ìgbàlà lódò ẹ̀lòmíràn, nítorí kò sí orúkọ miiran lábẹ ọrun tí a fi fún èniyàn nípa ẹyí tí a lè fi gbà wá là.”

Pòdòlù sọ pé: “Èmi kò tìjú ìhìn rere, nítorí ó jẹ́ agbára Ọlọrun fún ìgbàlà gbogbo ẹni tí ó bá gbàgbọ́: lákòkọ́ fún Júù, lẹyìn náà fún àwọn Kẹfẹ̀rì: nítorí nínú ìhìn rere, òdodo Ọlọrun fara hàn.”Nitoripe pẹlu ọkàn rẹ li o fi gbàgbọ́, ti a si da ọ lare, ati ẹnu rẹ li o fi jẹwọ, ti a si gbà ọ là: gẹgẹ́ bi iwe-mimọ́ ti wi pe, Ẹnikẹni ti o ba gbẹkẹle e, oju kì yio tì rẹ lailai. Nítorí kò sí ìyàtò láarin àwọn Juu ati Keferi, Oluwa kan náà ni Oluwa gbogbo eniyan, tí ó sì ǹ búkún fún gbogbo àwọn tí ǹ kẹ́ pé é, nítorí pé, “Ẹnikẹni tí ó bá ǹ kẹ́ pé orúkọ Oluwa ni a óo gbà là.”

Nítorí náà, bí ẹyin bá rò pé ẹ́ dúró sìnşin, ẹ́ sọra kí ẹ́ má baà şubú: kò sí ìdánwò kan tí ó bá yín, bí kò ẹ́ ohun tí ó wópọ́ fún èniyàn: olóòótó ni Ọlọrun, kì yóò jẹ́ kí a dán yín wò ré kojá ohun tí ẹyin lè mú mọ́ra.

Ẹ́ dúró nínú mi, ẹ́mi yóò sì máa gbé inú yín: Kò sí ẹ́ka kankan tí ó lè so ẹ̀so fúnra rẹ, kí ó máa gbé inú àjàrà, bẹ̀ẹ̀ ni ẹ́yin kò lè so ẹ̀so bí kò ẹ́ pé ẹ́yin bá dúró nínú mi. ẹ́yin ni awọn ẹ́ka. Bí èniyàn

*kan bá dúró nínú mi àti èmi nínú rẹ̀, yòò so èso púpò; yato si mi o ko le ẹ̀ ohunkohun. Bí ẹ̀nikẹ̀ni kò bá dúró nínú mi, ó dà bí ẹ̀ka tí a sọ nù, tí ó sì rọ; irú àwọn ẹ̀ka bẹ̀ẹ̀ ni a n kó, a óo sọ wọn sínú iná, a sì jóná.*

Awọn ti o ku ninu Kristi wọ oruko Onigbagbo nitori Kristi ni Oluwa wọn, Olukoni, Itosona, Olugbala, Olurapada, Awoṣe, Olori Alufa, Ireti, Ẹbọ fun ẹṣe, ati pupọ diẹ sii. Ìpilẹ̀ àpáta líle fún ìgbàgbọ̀ wa ni òtítọ̀ ìjẹwọ̀ Peteru. Jesu jẹ gidi ati Bibeli jẹ otitọ. Gbogbo ohun ti o nilo lati mọ nipa Jesu ni a ri ninu Bibeli. Gbogbo itan-akọọlẹ eniyan yika Rẹ. Jẹsù ni olórí àwòkékọ̀ èyàn. Kii ẹ̀ iyalẹnu pe itan-akọọlẹ agbaye pin si awọn akoko akoko meji: ẏaaju Kristi (BC) ati lẹhin Kristi (AD). Bó tilẹ̀ jẹ pé Bíbẹ̀lì ẏí Jẹsù payá, ẹ̀rí tó pọ̀ wà lóde Bíbẹ̀lì tó fi hàn pé Jẹsù jẹ èyàn itàn, gan-an gégé bí Bíbẹ̀lì ẹ̀ sọ ó. Àwọn iwé tó wà lóde wònyí fowọ̀ sowọ̀ pọ̀ pẹ̀lú ohun tí Bíbẹ̀lì sọ nípa rẹ̀.

*Jesu wipe. Baba ti o rán mi tikararẹ̀ ti jẹri mi: Ẹnyin kò ti gbọ̀ ohùn rẹ̀ ri, bẹ̀li ẹ̀nyin kò ri irí rẹ̀, bẹ̀li ọ̀rọ̀ rẹ̀ kò gbe inu nyin: nitori ẹ̀nyin kò gbagbọ̀ ẹniti o rán: ẹ̀ mǎ fi itara kẹ̀kọ̀ iwe-mimọ̀ nitoriti ẹ̀nyin rò pe nipa wọn li ẹ̀nyin ni iye ainipekun..”*

*Aposteli Peteru jẹwọ̀. “Ìwọ̀ ni Kristi náà, Ọmọ̀ Ọlórún aláàyè.” ( Mátìù 16:16 )*

*Aposteli Johannu kọ. “Ní àtètẹ̀kọ̀ṣe, Ọ̀rọ̀ wà, Ọ̀rọ̀ náà sì wà pẹ̀lú Ọ̀lórún, Ọ̀rọ̀ náà sì jẹ Ọ̀lórún, ó sì wà pẹ̀lú Ọ̀lórún ní àtètẹ̀kọ̀ṣe, nípasẹ̀ rẹ̀ ni a ti dá ohun gbogbo, láìsí rẹ̀, a kò dá ohun kan tí a ti dá. Ìmọ̀lẹ̀ náà sì wá láti jẹrí fún ìmọ̀lẹ̀ náà.” ( Jòhánù 1:1-13 )*

*“Ọ̀rọ̀ náà sì di ẹ̀ran ara, ó sì gbé ààrin wa, àwa ti rí ògo rẹ̀, ògo ti Ẹ̀ni bíbí kan ẏoṣo, tí ó ti ọ̀dọ̀ Baba wá, ó kún fún oore-ọ̀fẹ̀ àti òtítọ̀.” ( Jòhánù 1:14 )*

*Johanu Baptizitokigbe, wipe, Eyi li ẹniti mo wipe, Ẹ̀niti mbọ̀ lẹhin mi, o pọ̀ju mi lọ, nitoriti o ti wà ẏiwaju mi. Láti ẹ̀kúnrẹ̀rẹ̀ oore-ọ̀fẹ̀ rẹ̀ ni gbogbo wa ti rí ìbùkún kan gbà. Nitoripe nipasẹ̀ Mose li a ti fi ofin funni; oore-ọ̀fẹ̀ ati otitọ̀ tipasẹ̀ Jesu Kristi wá. Kò sí ẹ̀ni tí ó rí Ọ̀lórún rí, bí kò ẹ̀ Ọ̀lórún kan ẏoṣo, ẹ̀ni tí ó wà ní ẹ̀gbẹ̀ Baba, ni ó fi í hàn.” ( Jòhánù 1:15-18 )*

*“Jẹsù bojú wo ọ̀run, ó sì gbàdúrà Baba, akoko ti de. Fi ogo fun Ọmọ̀ Rẹ̀, ki Ọmọ̀ Rẹ̀ ki o le yìn ọ̀ logo. Nítorí ìwọ̀ ti fún un ní àṣẹ̀ lórí gbogbo ènìyàn, kí ó lè fi ìyè ànìpẹ̀kun fún gbogbo àwọn tí ìwọ̀ ti fi fún un. Njẹ̀ eyi ni iye ainipekun: ki nwọn ki o le mọ̀ iwọ̀, Ọ̀lórún otitọ̀ kanṣoṣo, ati Jesu Kristi, ẹniti iwọ̀ rán. Mo ti mú ògo wá fún ọ̀ lórí ilẹ̀ ayé nípa pípa isẹ̀ tí o fi lé mi lówọ̀ láti ẹ̀. Ati nisisiyi, Baba, ẹ̀ mi logo niwaju rẹ̀ pẹ̀lú ogo ti mo ti ni pẹ̀lú rẹ̀ ẏaaju ki aiye to bẹ̀rẹ̀.” ( Jòhánù 17:1-5 )*

*“Pilatu si pada lọ sinu ǎfin, o si pè Jesu, o si bi i pe, Iwọ̀ ha li ọ̀ba awọn Ju? Jẹsù bẹ̀èrè pé, ‘ẏé èrò tìrẹ̀ nìyẹn, àbí àwọn mìíràn ha sọ̀rọ̀ nípa mi fún ọ̀? “ẏe Mo jẹ Juu bí?’ Pilatu dahun. ‘Àwọn ènìyàn rẹ̀ àti àwọn olórí àlùfáà ni wọn fi ọ̀ lé mi lówọ̀. Kí ni iwọ̀ ẹ̀? Jẹsù wí pé, ‘Ìjọba mi kì í ẹ̀ ti ayé yí. Bí ó bá rí bẹ̀ẹ̀, àwọn iránṣẹ̀ mi yòò jà kí àwọn Júù má bàa mú mi. ẏugbọ̀n nisisiyi ijọba mi ti ibomiiran wá.’ ‘Ìwọ̀ ni ọ̀ba, nígbà náà!’ Pilatu wi. Jesu dahùn pe, O tọ̀ ni wi pe ọ̀ba ni mi. Ní tí*

tòótó, nítorí èyí ni a ẹ̀ bi mi, àti nítorí èyí ni mo ẹ̀ wá sí ayé, láti jẹ̀rì sí òtító. Gbogbo àwọn tí wọn wà ní ẹ̀gbé òtító ní fetí sí mi.' 'Kini otito?' Pilatu bèèrè." ( Jòhánù 18:33-38 )

Awon Ju taku. "Àwa ní òfin kan, gégé bí òfin náà, òun kò lè kú, nítorí ó sọ pé òun ni Ọmọ Ọlórùn: nígbà tí Pílátù sì gbọ̀ èyí, ẹ̀rù bà á jù, ó sì padà lẹ̀ sí ààfin pé, "Níbo ni iwọ̀ ti wá? Ó bi Jesu lèèrè, ẹ̀gbẹ̀ Jesu kò dá a lóhùn pé, 'Sé o kò láti bá mi sòrò?' Pilatu si wipe, Ẹ̀ kò mò pe emi li agbara lati dá nyin silẹ̀, tabi lati kàn nyin mọ̀ agbelebu? Jesu dahùn wipe, Iwọ̀ kì ba li agbara lori mi, bi a kò ba fi i fun ọ̀ lati oke wá, ẹniti o fi mi le ọ̀ lẹ̀wọ̀ jẹ̀bi ẹ̀şẹ̀ nla." ( Jòhánù 19:7-11 )

Ìwẹ̀fà náà sọ fún Phillip

Ìwẹ̀fà naa sọ pe, "Mo gbagbo pe Jesu Kristi ni Ọmọ Ọlórùn." ( Ẹ̀şẹ̀ 8:38 )

"Gbogbo eyi ni a ẹ̀ pe ẹnìkẹ̀ni ti o gba a, awon ti o gba oruko re gbọ, o fi eto lati di omọ Ọlórùn - awon omọ ti a ko bi lati idile ti ara, tabi ti ipinnu eniyan tabi ife ti oko, bikoşe ti Ọlórùn bi." ( Jòhánù 1:12-13 )

Thallus

Matteu sọ pe "Nwọn ti kàn a mọ agbelebu, nwọn si joko, nwọn si şona re nibẹ... lati wakati kefa titi di wakati keşan okunkun dudu lori gbogbo ile." Máàkù sọ ọ̀ lónà yíi pé: "Ní wákàtí kefà, òkùnkùn şú bo gbogbo ilẹ̀ tí tí di wákàtí keşàn-án." ( Máàkù 15:33 )

Thallus, òpítàn ará Samaría kan tí ó gbé tí ó sì şişẹ̀ ní Ròòmù ní nńkan bí ọ̀dún 52 Sànmáni Tiwa, Julius Africanus, onímọ̀ ịşẹ̀nbáyé Kristeni kan ní ọ̀pin ọ̀rúndún kejì ló fa ọ̀rọ̀ rẹ̀ yọ. "Thallus, ninu iwe keşta ti awon itan-akooşẹ̀ re, ẹ̀şẹ̀ alaye kuro okunkun yii bi oşupa ti oorun." Africanus sọ àtakò rẹ̀ sí ìròyìn náà ní jìjìyàn pé ọ̀şupá dòru kò lè şẹ̀lẹ̀ nígbà ọ̀şupá kíkún, gégé bí ó ti rí nígbà tí Jesús kú ní àkókò Ìrékojá. Agbara ti itokasi Thallus ni pe awon ipo iku Jesu ni a mọ̀ ati jiroro ni Ilu Imperial ni ibeşẹ̀ bi aarin ọ̀rundun kìn-ín-ní. Òtító tí wọn kàn mọ̀ àgbélẹ̀bùù Jesús gbọ̀dò jẹ̀ mímọ̀ dáadáa nígbà yẹn, dé iwọn tí àwọn aláìgbàgbọ̀ bíi Thallus rò pé ó ọ̀ndandan láti şàlàyẹ̀ ọ̀rọ̀ òkùnkùn gégé bí ịşẹ̀lẹ̀ àdánidá. Lónà tí ó bani lẹ̀rù, a ti yí ịşapá Thallus padà sí ojúlówó ẹ̀rì ìtàn fún Jesu àti fún ịgbékẹ̀lẹ̀ àkọşilẹ̀ Marku nípa òkùnkùn nígbà ikú rẹ̀."

Mara Peşẹ̀-Serapion

"Àfowokọ kan nínú Ibi Ìkóhun-ịşẹ̀nbáyé-sí ti Ilẹ̀ Gẹ̀ẹ̀sí pa ọ̀rọ̀ létà kan tí ará Síria kan tó ní jẹ̀ Mara Bar-Serapion fi ráńşẹ̀ sí omọ̀ rẹ̀. Bàbá náà şàkàwé iwà òmùgò tí wọn ní ẹ̀şẹ̀ inúnibíni sí àwọn amòye bíi Sócrates, Pythagoras àti ọ̀ba àwọn Júù tó jẹ̀ ọ̀loşbọ̀n, èyí tí ọ̀rọ̀ náà fi hàn pé Jesús ni. Ịyàn àti àjàkálẹ̀ àrùn wá sórí wọn gégé bí ịdájọ̀ fún iwà ọ̀daràn wọn. Àńfààní wo làwọn ará Sámòsì jèrè nínú iná Pythagoras? Ni ịşẹ̀ju kan ilẹ̀ wọn ti bo fun iyanrin. Àńfààní wo làwọn Júù rí nínú pípa ọ̀ba wọn run? Lẹ̀yìn náà ni ịjọ̀ba wọn pa run. Ọ̀lórùn gbẹ̀şan lónà tí tító: àwọn amòye mètẹ̀tẹ̀ta wònyí: ebi ti pa àwọn ará Áténì; awon ara Samians ti a rewẹ̀şì nipasẹ̀ awon okun; awon Ju, ti a ti parun ati ti a lé kuro ni ilẹ̀ wọn, ngbe ni pipinka patapata. ... Bẹ̀ẹ̀ ni Ọ̀ba tí ó gbọ̀n kò kú fún rere; ó gbé nínú ẹ̀kọ̀ tí Ó ti fi fúnni."

Cornelius Tacitus

Òpítàn ará Ròòmù kan tó gbé ayé láti nńkan bí ọ̀dún 50 sí ọ̀dún 100 Sànmáni Kristeni kòwé nípa

iná Nero. "Nitorinaa, lati yọ iroyin naa kuro, Nero fi ẹsun naa ẹ́nṣin ati pe o ẹ awọn ijiya ti o dara julọ lori kilasi ti a korira fun awọn ohun irira wọn, ti a npe ni kristeni nipasẹ awọn eniyan. Kristi, lati ọdọ ẹniti oruko naa ti ni ibere ẹ, jiya ijiya nla ni akoko ijọba Tiberiu ni ọwọ ọkan ninu awọn alakoso wa, Pontiu Pilatus ".

#### Plinius Sekundus

Gomina Romu kan ni AD 112 kowe Emperor Trajan "Wọn wa ni ihuwasi ti ipade ni ojo kan ti o pinnu ẹaaju ki o to ni imọlẹ, nigbati wọn ko orin iyin si Kristi gẹgẹ bi Ọlọrun ti wọn si fi ibura mimọ de ara wọn lati ma ẹ iṣẹ buburu eyikeyi, lehin eyi o je aṣa wọn lati pinya, ati lehinna pade leṣẹkan si lati je ounje, ẹgbọn ounje lasan."

#### Seutonius

Annalist ati ejo osise ti awọn Imperial House nigba ijọba Hadrian kowe nipa AD 120 ninu awọn Igbesi aye ti Claudius. "Bí àwọn Júù ẹ ní dá wàhálà sílẹ nígbà gbogbo láti ọdọ Kírésítù, Klaudiu lé wọn jáde kúrò ní Rómù." Edward C. Wharton wá sọ pé: "Ídí tí ọrọ àyọkà yíi fi di òkíkí ni pé Lúùkù, ní nṣkan bí ọgọta ọdún sẹyin, ti ẹkọsilẹ iṣẹlẹ kan náà gẹgẹ bí ohun tó fà á tí àpósítélì Pòdòlù fi so pọ pẹlú ọkọtaya Kristeni Júù kan tó ní jẹ Ákúílà àti Pírísílà ( 18:1-2 ) Lẹ́ẹkan sí i, mẹnun kan Kristi nínú àyíká ọrọ itàn jẹ àkíyèsí nínú àwọn iwé míl tó tún wà nínú Bíbélì."

#### Flavius Josephus

Josephus ni akiyesi ti o nife si. "Nitori akoko yii Jesu, ọlọgbọn kan dide, bi a ba pe e ni ọkunrin; nitori on je oluṣe awọn iṣe iyanu, oluko awọn eniyan ti o gba otito pelu idunnu. O ṣeṣun ọpọlọpọ awọn Ju ati ọpọlọpọ awọn Hellene. Ọkunrin yii ni Mesaya. Ati nigbati Pilatu ti da a lebi agbelebu ni ipileṣe ti awọn olori tiwa, awọn ti o ti feran ẹ lati ojo akoko, ko tun ti wa laaye ni ojo keta. Ó sọ àṣotélẹ, ó sì sọ ọpọlọpọ nṣkan àgbàyanu nipa ẹ, Àti ní báyí, ẹyà àwọn Kristeni, tí a fi oruko ẹ pẹ, kò tìl kú."

#### Ju ati Keferi onkqwe

Ọrọ asoye atele lati FF Bruce ẹ akopo eyi ni kedere. "Ohunkohun ti ohun miiran le wa ni ero ti awọn eri lati tete Juu ati Keferi onkqwe ... o ẹ ni o kere mule, fun awon ti o ko eri ti Christian iwe, awọn itan ti ohun kikọ silẹ ti Jesu tikaarẹ. Diẹ ninu awọn onkqwe le toy pelu awọn Fancy ti a 'Kristi- Adaparọ,' sugbon ti won ko ba ko ẹ be lori awọn aaye ti itan eri. Awọn itan ti Kristi je bi axiomacity ti ara ẹni-anevidentity Julius. Kesariòpitan tí wọn ní tan àwọn àbá èrò orí 'Kristi-itàn' kálẹ."

Lakotan.Iwonyi ati ọpọlọpọ awọn aye miiran fihan ni kedere pe Jesu:

- a) je Olorun nipa ẹniti a da ohun gbogbo
- b) Rí ara Rẹ sílẹ láti wá sí ayé ní írísí èniyàn
- c) di pipe ati ẹbo kanṣoṣo fun ẹṣe.
- d) ni a jinde lati inu iku ti ara ti ọpọlọpọ jeri
- e) goke pada si ile Re, Orun pelu Baba
- f) y'o tun wa lati gba awon ti o ni igbagbo gbo
- g) jẹwọ bi eniyan nipasẹ awọn onkqwe alalesin, ti kii ẹ onigbagbo